

UZASADNIENIE

Decyzją nr (...) z dnia 8 lipca 2022 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. stwierdził, że D. V., jako osoba wykonująca pracę na podstawie umowy zlecenia u płatnika składek (...) sp. z o.o. z siedzibą w Ł. podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu w okresie od dnia 2 sierpnia 2021 roku do dnia 7 września 2021 roku oraz określił miesięczne podstawy wymiaru składek z wymienianego tytułu.

Według organu rentowego, ze zgromadzonych w systemie informatycznym dokumentów wynikało, że płatnik składek (...) sp. z o.o. z siedzibą w Ł. we wskazanym okresie zgłosił D. V. z tytułu wykonywania umowy zlecenia do ubezpieczenia zdrowotnego.

Ponadto, ustalono, że w okresie od dnia 2 sierpnia 2021 roku do dnia 7 września 2021 roku nie posiadała ona innego tytułu do ubezpieczeń społecznych, który zwalniałby z obowiązku podlegania ubezpieczeniom z tytułu umowy zlecenia zawartej z płatnikiem składek. Zakład Ubezpieczeń Społecznych zaznaczył jednocześnie, że podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne zleceniobiorcy jest przychód faktycznie otrzymany lub postawiony do jego dyspozycji, a nie wynikający z umowy.

/decyzja z dnia 8 lipca 2022 roku – k. 20-26 załączonych akt rentowych/

Odwołanie od w/w decyzji złożył płatnik składek (...) sp. z o.o. z siedzibą w Ł., reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika, wnosząc o jej zmianę poprzez uznanie, iż D. V., jako osoba wykonująca pracę na podstawie umowy zlecenia, nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym u płatnika składek (...) sp. z o.o. z siedzibą w Ł. oraz o zasądzenie kosztów zastępstwa adwokackiego i kosztów postępowania według norm prawem przepisanych.

Zaskarżonej decyzji zarzucono naruszenie prawa materialnego poprzez błędną wykładnię art. 5 ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych polegającą na wadliwym stanowisku, że przepis ten wyłącza z obowiązku podlegania ubezpieczeniu społecznemu jedynie obywateli państw obcych, których pobyt nie ma charakteru stałego i którzy są jednocześnie zatrudnieni w obcych przedstawicielstwach dyplomatycznych, urzędach konsularnych i misjach międzynarodowych.

W uzasadnieniu wskazano, że płatnik składek, w sprawie o sygn. akt III AUa 1342/20 oraz III AUa 774/20 przed Sądem Apelacyjnym w Łodzi uzyskał korzystne wyroki określające, iż nie ma obowiązku odprowadzania składek z ubezpieczenia społecznego, o których mowa w ustawie o systemie ubezpieczeń społecznych w przypadku obecnie oraz w przyszłości zatrudnianych cudzoziemców, ponieważ zatrudnienie cudzoziemców następuje na pobyt czasowy, niemający charakteru stałego, a zatrudnieni cudzoziemcy nie posiadają kart stałego pobytu.

/odwołanie – k. 3-5v/

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. wniósł o oddalenie odwołania oraz zasądzenie od płatnika składek na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych w kwocie 180,00 zł.

/odpowiedź na odwołanie – k. 12-15v/

Postanowieniem z dnia 14 listopada 2022 roku (punkt 1 sentencji) Sąd Okręgowy w Łodzi, VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych na podstawie art. 144 k.p.c. w zw. z art. 460 § 2 k.p.c. wyznaczył kuratora dla doręczeń dla D. V..

/postanowienie z dnia 14 listopada 2022 roku – k. 50/

W piśmie procesowym złożonym w dniu 24 kwietnia 2023 roku ustanowiony w sprawie kurator dla D. V. adw. B. P. wniósł o zasądzenie od Skarbu Państwa wynagrodzenia z tytułu pełnienia funkcji kuratora ustanowionego z urzędu dla osoby nieznaney z miejsca pobytu na podstawie przepisów rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22

października 2015 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oświadczając, iż koszty te nie zostały uiszczone w całości, ani w części.

/pismo procesowe – k. 80-81/

Na rozprawie w dniu 24 maja 2023 roku kurator zajął stanowisko, jak w piśmie procesowym z dnia 24 kwietnia 2023 roku.

Pełnomocnik organu rentowego wniósł o oddalenie odwołania oraz zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego w kwocie 180,00 zł wraz z odsetkami za opóźnienie.

/oświadczenie kuratora – e – protokół z dnia 24 maja 2023 roku – 00:01:27 i dalej, oświadczenie pełnomocnika organu rentowego – e – protokół z dnia 24 maja 2023 roku – 00:02:30 i dalej/

Sąd Okręgowy w Łodzi ustalił następujący stan faktyczny:

Przedmiotem, przeważającej działalności, płatnika składek (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Ł., była działalność agencji pracy tymczasowej. Płatnik składek zatrudniał cudzoziemców na podstawie umów zlecenia i zgłaszał ich z tego tytułu do ubezpieczenia.

/okoliczność bezsporna, odpis z KRS – k. 6-8/

Według informacji z Centralnej Bazy Danych Straży Granicznej, D. V. figuruje, jako osoba przekraczająca granice Polski w dniach 16 lipca 2021 roku (przyjazd), 8 września 2021 roku (wyjazd), 7 kwietnia 2022 roku (przyjazd) i 8 września 2022 roku (wyjazd).

/informacja – k. 30/

W dniu 21 grudnia 2020 roku pomiędzy (...) sp. z o.o. z siedzibą w Ł., jako zleceniodawcą, a D. V. (obywatelką Ukrainy), jako zleceniobiorcą, została zawarta umowa zlecenia na okres od dnia 2 sierpnia 2021 roku do dnia 2 lutego 2023 roku, zgodnie z którą ubezpieczona zobowiązana była do wykonywania prostych prac produkcyjnych na terenie Polski. Strony ustaliły, iż zleceniobiorcy za wykonanie zlecenia będzie przysługiwało wynagrodzenie obliczane według stawki godzinowej 18,30 zł brutto. Zainteresowana podpisała oświadczenie, że jej pobyt na terenie RP ma charakter tymczasowy.

/umowa zlecenie z dnia 2 sierpnia 2021 roku – k. 77, oświadczenie – k. 78v/

W związku z zawartą umową zlecenia, płatnik składek (...) sp. z o.o. z siedzibą w Ł. zgłosił D. V. jedynie do ubezpieczenia zdrowotnego. Płatnik składek złożył za D. V. dokumenty rozliczeniowe, w których obliczył i rozliczył składki na ubezpieczenie zdrowotne od miesięcznych podstaw ich wymiaru w wysokości: za sierpień 2021 roku – 0,00 zł, za wrzesień 2021 roku – 4.867,80 zł oraz za październik 2021 roku – 1.244,40 zł z kodem po ustaniu tytułu do ubezpieczeń.

/okoliczność bezsporna/

W spornym okresie D. V. nie posiadała innego tytułu do ubezpieczeń społecznych, który zwalniałby z obowiązku podlegania ubezpieczeniom z tytułu umowy zlecenia zawartej z płatnikiem składek.

/okoliczność bezsporna/

W okresie objętym skarżoną decyzją, ubezpieczona nieprzerwanie przebywała na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej .

/okoliczność bezsporna/

Powyższy stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił w oparciu o powołane dokumenty, których prawdziwości żadna ze stron nie kwestionowała.

W odwołaniu wnioskodawca podnosił, że w sprawach o sygn. akt III AUa 1342/20 i III AUa 774/20 toczących się przed Sądem Apelacyjnym w Łodzi uzyskał korzystne wyroki określające, iż nie ma obowiązku odprowadzania składek z ubezpieczenia społecznego, o których mowa w ustawie o systemie ubezpieczeń społecznych w przypadku obecnie oraz w przyszłości zatrudnianych cudzoziemców, ponieważ zatrudnienie cudzoziemców następuje na pobyt czasowy, niemający charakteru stałego, a zatrudnieni cudzoziemcy nie posiadają kart stałego pobytu.

Ocena zasadności wydania przez ZUS w przedmiotowej sprawie decyzji dokonywana jest przez sąd na podstawie zebranego w toku postępowania materiału dowodowego, nie zaś w oparciu o stan sprawy o sygn. akt III AUa 1342/20, czy też III AUa 774/20, które w istocie dotyczyły wniosku płatnika składek o wydanie pisemnej interpretacji dotyczącej braku obowiązku podlegania ubezpieczeniom społecznym przez cudzoziemców, zatrudnianych przez polskiego przedsiębiorcę na terenie Rzeczypospolitej Polskiej. Wskazany wniosek zakreślał ramy stanu faktycznego, które posłużyły do poczynienia przez sąd ustaleń, a w konsekwencji do wydania rozstrzygnięcia w tamtych sprawach i pozostawały bez wpływu na rozstrzygnięcie w przedmiotowej sprawie.

Sąd Okręgowy w Łodzi zważył, co następuje:

w świetle zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego oraz poczynionych na jego podstawie ustaleń, odwołanie okazało się niezasadne i podlegało oddaleniu.

Na wstępie należy podnieść, iż brak było podstaw do zwrotu akt organowi rentowemu na podstawie art. 467 § 4 k.p.c.

Trzeba przypomnieć, że Sąd ubezpieczeń społecznych może i powinien dostrzegać jedynie takie wady formalne decyzji administracyjnej, które decyzję tę dyskwalifikują w stopniu odbierającym jej cechy aktu administracyjnego. Wskazuje się także, że możliwość przekazania sprawy do rozpoznania organowi rentowemu przez sąd pierwszej instancji została ograniczona tylko do dwóch sytuacji, przewidzianych w art. 467 § 4 k.p.c. oraz art. 477¹⁴ § 4 k.p.c.; poza tym, sąd pierwszej instancji obowiązany jest rozstrzygnąć sprawę merytorycznie /tak: wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 9 lutego 2022 roku, III AUa 439/21, Lex nr 3360319/. Na podstawie art. 467 § 4 k.p.c. z całą pewnością nie mogą być uzupełnione te wady, które decyzję organu rentowego dyskwalifikują w stopniu odbierającym jej cechy aktu administracyjnego, jako przedmiotu odwołania, a więc gdy decyzja taka została wydana przez organ niepowołany lub w zakresie przedmiotu orzeczenia bez jakiegokolwiek podstawy w obowiązującym prawie materialnym, względnie z oczywistym naruszeniem reguł postępowania administracyjnego. W takich przypadkach decyzja jest bowiem bezwzględnie nieważna (nieistniejąca prawnie) i nie wywołuje skutków prawnych (konceptja tzw. bezwzględnej nieważności decyzji administracyjnej) /tak: postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 stycznia 2021 roku, II UZ 25/20, Lex nr 3112876/. Nie dostrzegając wymienionych wyżej wad w zaskarżonej decyzji, Sąd przystąpił do merytorycznego rozpoznania sprawy.

Zgodnie z treścią art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych /tj. Dz. U. z 2022 r., poz. 1009 z późn. zm., dalej: ustawa systemowa/, obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym podlegają, z zastrzeżeniem art. 8 i 9, osoby fizyczne, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są osobami wykonującymi pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia albo innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, zwanymi dalej „zleceniobiorcami”, oraz osobami z nimi współpracującymi, z zastrzeżeniem ust. 4.

Zleceniobiorcy podlegający ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym podlegają obowiązkowo ubezpieczeniu wypadkowemu (art. 12 ust. 1 ustawy systemowej).

Zleceniobiorcy objęci obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi ubezpieczeniem chorobowemu podlegają dobrowolnie na swój wniosek (art. 11 ust. 2 ustawy systemowej).

Obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu podlegają zleceniobiorcy od dnia oznaczonego w umowie jako dzień rozpoczęcia jej wykonywania do dnia rozwiązania lub wygaśnięcia tej umowy (art. 13 pkt 2 ustawy systemowej).

Każda osoba objęta obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowym podlega zgłoszeniu do ubezpieczeń społecznych. Obowiązkiem płatnika składek – z mocy art. 46 ust. 1 i art. 47 ust. 1 ustawy systemowej – jest obliczanie, rozliczanie i opłacanie należnych składek za każdy miesiąc kalendarzowy oraz przesyłanie w wyznaczonym terminie deklaracji rozliczeniowych, imiennych raportów miesięcznych oraz opłacanie składek za dany miesiąc. Płatnik składek jest zobowiązany do zgłoszenia w terminie 7 dni zleceniobiorcy do ubezpieczeń społecznych od daty powstania obowiązku ubezpieczenia oraz do zgłoszenia wyrejestrowania od dnia wygaśnięcia tytułu do ubezpieczeń społecznych (art. 36 ust.1, ust. 2, ust. 4 i ust. 11 ustawy systemowej).

Na podstawie zaś art. 66 ust. 1 pkt. 1 lit. „e” ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 roku o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych /t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 1285 ze zm./, osoby spełniające warunki do objęcia ubezpieczeniami społecznymi, które są osobami wykonującymi pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia albo innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z przepisami Kodeksu cywilnego stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, podlegają obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego.

Podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe zleceniobiorców stanowi przychód, w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o świadczenie usług, jeżeli w umowie o świadczenie usług określono odpłatność za jej wykonanie kwotowo, w kwotowej stawce godzinowej lub akordowej albo prowizyjnie (art. 18 ust. 1 i 3 w związku z art. 4 pkt 9 ustawy systemowej).

Jak stanowi art. 20 ust. 1 ustawy systemowej, podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe oraz ubezpieczenie wypadkowe stanowi podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i ubezpieczenia rentowe, z zastrzeżeniem ust. 2 i ust. 3.

Zgodnie z § 2 ust. 6 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 21 września 2017 roku w sprawie szczegółowych zasad i trybu postępowania w sprawach rozliczania składek, do których poboru jest zobowiązany Zakład Ubezpieczeń Społecznych /t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 1831/, dla każdego ubezpieczonego, którego podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe stanowi przychód, w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych, płatnik składek w raporcie lub imiennym raporcie miesięcznym korygującym, o którym mowa w art. 41 ust. 6 ustawy, zwanym dalej „raportem korygującym”, oraz w deklaracji i deklaracji rozliczeniowej korygującej, o której mowa w art. 47 ust. 3 ustawy, zwanej dalej „deklaracją korygującą”, uwzględnia należne składki na ubezpieczenia społeczne od wszystkich dokonanych lub postawionych do dyspozycji ubezpieczonego wypłat - od pierwszego do ostatniego dnia miesiąca kalendarzowego, którego deklaracja dotyczy - stanowiących podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, z uwzględnieniem ograniczenia, o którym mowa w art. 19 ustawy. Z powyższego wynika, że podstawę wymiaru składek stanowi przychód faktyczny wypłacony w danym miesiącu.

Do ustalenia zaś podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne osób, o których wyżej mowa, z mocy art. 81 ust. 1 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, stosuje się przepisy określające podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe tych osób, z zastrzeżeniem ust. 5 i 6. Art. 81 ust. 5 ustawy stanowi, że przy ustalaniu podstawy wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne nie stosuje się ograniczenia, o którym mowa w art. 19 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Z kolei wymieniony art. 81 ust. 6 ustawy przewiduje, że podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne pomniejsza się o kwoty składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i chorobowe finansowanych przez ubezpieczonych niebędących płatnikami składek, potrąconych przez płatników ze środków ubezpieczonego, zgodnie z przepisami o systemie ubezpieczeń społecznych.

Zgodnie z treścią art. 104 ust. 1 pkt 1 lit. c ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy /Dz.U. z 2021 r. poz. 1100 z późn. zm./, obowiązkowe składki na Fundusz Pracy, ustalone od kwot

stanowiących podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe bez stosowania ograniczenia, o którym mowa w art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, wynoszących w przeliczeniu na okres miesiąca, co najmniej minimalne wynagrodzenie za pracę opłacają pracodawcy oraz inne jednostki organizacyjne za osoby: wykonujące pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia albo innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z przepisami ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, oraz za osoby z nimi współpracujące, z wyłączeniem osób świadczących pracę na podstawie umowy uaktywniającej, o której mowa w ustawie z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3.

Jak normuje art. 107 ust. 1 ww. ustawy, składki na Fundusz Pracy opłaca się za okres trwania obowiązkowych ubezpieczeń emerytalnego i rentowych w trybie i na zasadach przewidzianych dla składek na ubezpieczenia społeczne.

Na podstawie art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 23 października 2018 roku o Funduszu Solidarnościowym /Dz.U. z 2020 r., poz. 1787 z późn. zm./, do obowiązkowych składek na Fundusz stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące obowiązkowych składek na Fundusz Pracy.

W myśl art. 5 ust. 2 ustawy o Funduszu Solidarnościowym, składki na Fundusz płatnik składek oblicza łącznie ze składkami na Fundusz Pracy w wysokości sumy stóp procentowych tych składek i wykazuje w deklaracji rozliczeniowej w łącznej kwocie.

Istota sporu w niniejszej sprawie sprowadzała się do ustalenia, czy do ubezpieczonej ma zastosowanie, czy też nie - norma przewidziana w art. 5 ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, a zatem czy stanowisko organu rentowego w przedmiocie podlegania przez ww. obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu w okresie wskazanym w treści zaskarżonej decyzji, jako osoby wykonującej pracę na podstawie umowy zlecenia u płatnika składek jest prawidłowe.

Płatnik składek (...) sp. z o.o. z siedzibą w Ł. stał na stanowisku, że do wskazanej ubezpieczonej nie mają zastosowania przepisy dotyczące podlegania przez nią ubezpieczeniom społecznym w związku z zawartymi umowami zlecenia biorąc pod uwagę treść normy przewidzianej w art. 5 ust. 2 ustawy systemowej. W jego ocenie, prezentowane stanowisko jest spójne z ugruntowaną linią orzecznictwa Sądu Najwyższego, które wskazuje, że w przypadku obecnie oraz w przyszłości zatrudnianych cudzoziemców nie istnieje obowiązek odprowadzania składek z ubezpieczenia społecznego, o których mowa w przywołanej ustawie, gdyż zatrudnienie cudzoziemców następuje na pobyt czasowy, który nie ma charakteru stałego, a zatrudnieni cudzoziemcy nie posiadają kart stałego pobytu.

Przywoływane stanowisko nie znajduje jednak zastosowania na gruncie przedmiotowej sprawy, ani nie ma odzwierciedlenia w ukształtowanym w tym temacie orzecznictwie.

W tym miejscu warto przytoczyć treść analizowanego przepisu, art. 5 ust. 2 ustawy systemowej, który stanowi, że nie podlegają ubezpieczeniom społecznym określonym w ustawie obywatele państw obcych, których pobyt na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej nie ma charakteru stałego i którzy są zatrudnieni w obcych przedstawicielstwach dyplomatycznych, urzędach konsularnych, misjach, misjach specjalnych lub instytucjach międzynarodowych, chyba że umowy międzynarodowe stanowią inaczej.

Wynika stąd, że jedynie ratyfikowana umowa międzynarodowa, jako prawo nadrzędne, może wykluczyć zastosowanie polskich przepisów w tym zakresie.

Obowiązująca w stosunkach z Ukrainą Umowa zawarta dnia 18 maja 2012 roku między Rzeczpospolitą Polską a Ukrainą o zabezpieczeniu społecznym /Dz.U. z 2013 r. poz. 1373/ nie wyklucza stosowania polskich przepisów w tym zakresie.

Co więcej, zgodnie z brzmieniem art. 4, podkreślona została zasada równego traktowania obywateli na terenie danego Państwa, stanowiąc, że jeżeli niniejsza Umowa nie stanowi inaczej, osoby do których stosują się postanowienia

niniejszej Umowy, podlegają obowiązkom i korzystają z uprawnień wynikających z ustawodawstwa drugiej Umawiającej się Strony na tych samych warunkach, co obywatele tej Umawiającej się Strony.

Nawiązując do ugruntowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego, należy wskazać, że o podleganiu albo niepodleganiu cudzoziemca ubezpieczeniom społecznym w Polsce z tytułu aktywności rodzącej taki obowiązek nie decyduje charakter dokumentu pobytowego, jakim legitymuje się cudzoziemiec ani nawet długość pobytu cudzoziemca, lecz okoliczność, czy w okresie prowadzenia działalności, stanowiącej tytuł podlegania ubezpieczeniom społecznym, faktyczny pobyt na terytorium Rzeczypospolitej miał charakter stały czy też czasowy. Sąd Najwyższy opowiedział się bowiem wyraźnie za tym, by o zastosowaniu art. 5 ust. 2 ustawy systemowej decydowało to, gdzie w okresie wykonywania czynności stanowiących tytuł do podlegania ubezpieczeniom społecznym znajduje się centrum interesów życiowych i zawodowych danej osoby, co z kolei należy analizować z perspektywy sposobu realizacji działalności, z której wynika ustawowy obowiązek podlegania ubezpieczeniom społecznym (wyroki Sądu Najwyższego: z 6 września 2011 roku, I UK 60/11, LEX nr 1102994; z 17 września 2009 roku, II UK 11/09, OSNP 2011 nr 9-10, poz. 134). W tym ujęciu stały pobyt, o którym mowa w art. 5 ust. 2 ustawy systemowej, to pobyt niezmienny w okresie realizacji tytułu podlegania ubezpieczeniom społecznym. Formalny status pobytu cudzoziemca na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest zatem nieistotny (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 1 października 2019 roku, I UK 194/18, OSNP 2020 Nr 12, poz. 137, OSP 2022/1/6, z glosą M. Paluszkiwicz). Również w doktrynie prezentowane jest stanowisko, zgodnie z którym decydujące znaczenie dla rozstrzygnięcia kwestii, czy pobyt cudzoziemca na terytorium Polski ma "stały charakter" w rozumieniu art. 5 ust. 2 ustawy systemowej, ma ustalenie tego, gdzie (w którym kraju) znajduje się centrum jego interesów życiowych (w tym rodzinnych i zawodowych). Taka ocena jest każdorazowo uzależniona od konkretnych okoliczności faktycznych rozpatrywanego przypadku, w tym - w szczególności - od wyników prowadzonego w tym kierunku postępowania dowodowego. Jeśli w wyniku takiego badania zostanie stwierdzone, że centrum interesów życiowych cudzoziemca znajduje się poza Polską, to osoba ta zostaje wyłączona z podlegania polskiemu systemowi ubezpieczeń społecznych (por. D. Wajda (w:) B. Gudowska, J. Strusińska-Żukowska (red.), Ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych. Komentarz. Wyd. 2, Warszawa 2014, komentarz, s. 44-47). Mając powyższe na uwadze, należy przyjąć, że charakter pobytu obywatela państwa obcego na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej (stały albo niestały) należy odnosić do powszechnego obowiązku podlegania ubezpieczeniom społecznym, czyli do podstawy ubezpieczenia. Kluczowy jest zatem charakter aktywności zarobkowej cudzoziemca stanowiącej tytuł ubezpieczeniowy i sposób jej realizacji w okolicznościach indywidualnej sprawy. Charakter pobytu nie zależy natomiast od zamiaru, jaki co do okresu przebywania w Polsce, przejawia cudzoziemiec; rodzaju posiadanego dokumentu pobytowego; kwestii formalno-meldunkowych itp. W szczególności uzyskanie przez cudzoziemca zezwolenia na pobyt na czas oznaczony nie przeczy stałemu pobytowi w rozumieniu art. 5 ust. 2 ustawy systemowej. W tym kontekście za objęciem ubezpieczeniem cudzoziemca przemawia "niezmienny" pobyt na terenie RP w okresie realizacji podstawy ubezpieczenia, który w szczególności ma miejsce wówczas, gdy chodzi o cudzoziemców - obywateli odległych przestrzennie państw, którzy w okresie realizacji umów zatrudnieniowych w RP nie powracają regularnie do kraju pochodzenia np. w związku z dniami wolnymi od pracy (jak się wydaje dotyczy to obywateli: Armenii, Gruzji, Uzbekistanu, Azerbejdżanu, Tadżykistanu, Kazachstanu, Nepalu, Bangladeszu, Pakistanu, Federacji Rosyjskiej). Nawiązując do wypracowanej w orzecznictwie przesłanki "centrum interesów życiowych cudzoziemca" można wręcz przyjąć, że w okresie jakkolwiek czasowego, to jednak długookresowego, pobytu takich cudzoziemców na terenie RP ich "centrum interesów życiowych" znajduje się właśnie na terenie RP. W konsekwencji należy uznać, że wyjątek przewidziany w art. 5 ust. 2 ustawy systemowej nie dotyczy cudzoziemców spoza UE (obywateli: Armenii, Gruzji, Uzbekistanu, Azerbejdżanu, Tadżykistanu, Kazachstanu, Nepalu, Bangladeszu, Pakistanu, Federacji Rosyjskiej), zatrudnionych przez polskiego przedsiębiorcę na terenie Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie umowy zlecenia. Ocenie powinien podlegać jeszcze jeden wątek, a mianowicie czy wykładnia art. 5 ust. 2 ustawy systemowej może być (powinna być) odczytywana za pomocą pojęć uregulowanych w ustawie z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach (tekst jedn.: Dz. U. z 2023 r. poz. 519). Odpowiedź na tak wywołane zagadnienie musi być negatywna. Ustawa o cudzoziemcach określa zasady i warunki wjazdu na terytorium Rzeczypospolitej, ich przejazdu przez to terytorium, pobytu na nim i wyjazdu z niego (art. 1 tej ustawy). W dalszej części tego aktu prawnego jest mowa o zezwoleniu na pobyt stały (art. 195), lecz przesłanki jego uzyskania są ściśle określone i tracą z pola widzenia wątek ubezpieczenia społecznego przed uzyskaniem tego zezwolenia. Chodzi o to, że zezwolenie na pobyt stały uwarunkowane jest

określonym statusem (na przykład jest osobą o polskim pochodzeniu) albo obwarowane odpowiednio długim okresem nieprzerwanego pobytu na terytorium Polski (art. 195 ust. 1 pkt 6 tej ustawy). Z tego względu autonomiczne pojęcie z art. 5 ust. 2 ustawy systemowej, posługujące się zresztą innym zwrotem (nie ma charakteru stałego) powinno być odczytywane samoistnie, bez odwoływania się do innych aktów prawnych, w tym również ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (tekst jedn.: Dz. U. z 2023 r. poz. 735). Za takim kierunkiem wykładni przemawia systemowe spojrzenie na kwestię ubezpieczenia społecznego. Skoro warunkiem uzyskania zezwolenia na pobyt stały jest między innymi nieprzerwany pobyt na terytorium kraju, to właśnie z tego względu orzecznictwo w zakresie ubezpieczeń społecznych obejmuje ochroną ubezpieczeniową (ochrona ryzyk) cudzoziemców, którzy z racji pobytu w Polsce poszukują pracy zarobkowej, jako źródła swego utrzymania. Przewidziany w art. 5 ust. 2 ustawy systemowej wyjątek nie znajduje zastosowania także wtedy, gdy kwestię zabezpieczenia społecznego obywateli danego państwa regulują umowy międzynarodowe (art. 5 ust. 2 ustawy systemowej in fine), które - po ratyfikacji - mają pierwszeństwo przed ustawą, jeżeli ustawy tej nie da się pogodzić z umową (art. 91 ust. 2 Konstytucji RP) /wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 kwietnia 2023 roku, I (...) 31/22, Lex nr 3559614/.

Zarówno w przypadku pracowniczego tytułu podlegania ubezpieczeniom społecznym, jak i tytułu wynikającego z wykonywania umowy zlecenia sam zamiar czasowego przebywania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, czy też legitymowanie się jedynie zezwoleniem na pobyt czasowy nie mają rozstrzygającego znaczenia. Istotne jest jedynie, czy podczas wykonywania wyżej wymienionych działalności można mówić o stałym przebywaniu danej osoby na terytorium Polski. W konsekwencji, przyjazd, choćby i cykliczny (regularny) do Polski celem wykonywania pewnych aktywności zawodowych, jak np. prowadzenie wykładów, czy świadczenie usług doradczych na podstawie umowy zlecenia albo umowy o pracę nie będzie powodował objęcia obywatela państwa trzeciego polskim systemem ubezpieczenia społecznego. Natomiast, stałe przebywanie w Polsce w okresie wykonywania tych czynności (np. zamieszkanie w Polsce i prowadzenie wykładów lub badań przez jeden semestr), chociażby przez krótki (sumarycznie) okres czasu determinowany czasowym zezwoleniem na pobyt, będą prowadziły do objęcia polskim systemem ubezpieczeń społecznych.

Z art. 5 ust. 2 ustawy systemowej nie wynika wymóg łącznego spełnienia dwóch wymienionych w nim przesłanek niepodlegania obowiązkowi ubezpieczenia społecznego przez obywateli państw obcych. Przepis ten kreuje dwie niezależne od siebie kategorie określonych w nim osób, które obowiązkowi temu nie podlegają. Są nimi - po pierwsze - obywatele państw obcych, których pobyt na obszarze Polski nie ma charakteru stałego oraz - po drugie - obywatele państw obcych, którzy zatrudnieni są w wymienionych w tym przepisie placówkach /por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 1 października 2019 roku, I UK 194/18, Opublikowano: OSNP 2020/12/137/.

Skoro ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych określa zasady podlegania ubezpieczeniom społecznym, to podlegają im także obywatele państw obcych, którzy podejmują działalność stanowiącą podstawę objęcia ich obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym (...). Dlatego, charakter pobytu (stały albo niestały) należy odnosić w relacji do powszechnego obowiązku podlegania ubezpieczeniom społecznym, czyli do podstawy ubezpieczenia. Ten charakter nie zależy w konsekwencji od tego, jaki zamiar, co do okresu przebywania w Polsce, przejawia cudzoziemiec. Stały pobyt w rozumieniu art. 5 ust. 2 cytowanej ustawy podlega zatem ocenie w zależności od realizacji działalności, z której wynika ustawowy obowiązek podlegania ubezpieczeniom społecznym. Stały pobyt to pobyt niezmienny w danym okresie, czyli w okresie realizacji podstawy ubezpieczenia, przy czym nie ma większego znaczenia okoliczność dotycząca tego, jaką administracyjną gwarancję prowadzenia działalności lub zapewnienie pobytu miał w Polsce obywatel państwa obcego (...). O tym, czy dany pobyt ma charakter stały nie decyduje więc stały pobyt w sensie "długotrwałości i stałości pobytu na terenie Rzeczypospolitej Polskiej", albowiem w takim wypadku wyłączeniu z ubezpieczeń społecznych podlegaliby ci cudzoziemcy, których pobyt nie ma "takich cech", choć spełnialiby warunki podlegania obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym, jako wspólnicy jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością /por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 lipca 2017 roku, II UK 295/16, Lex nr 2347776/.

W przedmiotowej sprawie ubezpieczona wykonywała umowę zlecenie, otrzymywała z tego tytułu wynagrodzenie, a zatem w spornym okresie przebywała stale w Polsce. Okoliczności przeciwnych strona odwołująca nie wykazywała.

W ramach zawartej z płatnikiem składek umowy zlecenie zainteresowana zobowiązana była do wywiązywania się z prostych prac produkcyjnych za wynagrodzeniem określonym według stawki godzinowej, w spornym okresie nie posiadała innego tytułu do ubezpieczeń społecznych.

Podkreślenia dodatkowo wymaga, iż wykonywanie owych prac zostało powierzone cudzoziemcowi zatrudnionemu w charakterze pracownika tymczasowego, bowiem płatnik składek w tej relacji występował, jako agencja pracy tymczasowej.

Tym samym, biorąc pod uwagę analizowany w niniejszej sprawie przypadek, pobyt na terenie Polski choćby nawet czasowy, którego ramy są ściśle określone nie oznacza, że pobyt ten nie ma charakteru stałego o którym mowa w art. 5 ust. 2 ustawy systemowej /por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 lipca 2017 roku, II UK 295/16, Lex nr 2347776/.

Termin „nie podlegają ubezpieczeniom społecznym obywatele państw obcych, których pobyt na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej nie ma charakteru stałego”, zawarty w treści art. 5 ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, należy dekodować w powiązaniu z systemem ubezpieczenia społecznego, a nie przez odwoływanie się do przepisów o charakterze meldunkowym, ilościowym (ile razy dana osoba wjeżdża do kraju i jak długo tu pozostaje). Wobec tego, uzyskanie przez cudzoziemca, zezwolenia na pobyt na czas oznaczony, wcale nie przeczy stałemu pobytowi, w rozumieniu art. 5 ust. 2 ustawy systemowej, jako, że nawet taki pobyt jest, również, - stały - w sensie „niezmienny w danym okresie” /por. postanowienie Sądu Najwyższego - Izby Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 12 czerwca 2019 roku, II UK 229/18, Lex nr 2689006; postanowienie Sądu Najwyższego - Izby Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 22 maja 2019 roku, II UK 167/18, Lex nr 2671070/.

Nie jest uprawnione założenie wykluczające z pojęcia pobytu stałego w rozumieniu cytowanego przepisu pobytu cudzoziemca na podstawie zezwolenia na czas oznaczony i akceptujące taki stały pobyt dopiero w przypadku zezwolenia na pobyt na czas nieoznaczony (art. 19 ust. 4 ustawy o cudzoziemcach z 1997 roku) albo zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego WE (art. 65 ust. 7 ustawy o cudzoziemcach z 2003 roku) /por. postanowienie Sądu Najwyższego - Izby Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 22 maja 2019 roku, II UK 167/18, Lex nr 2671070; postanowienie Sądu Najwyższego - Izby Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 22 maja 2019 roku, II UK 169/18, Lex nr 2671115/.

Tym samym, biorąc pod uwagę wszystkie przytoczone okoliczności, uznać należy, że decyzja organu rentowego w przedmiocie podlegania ubezpieczeniom społecznym w spornym okresie przez zainteresowaną na zasadach ogólnych, o których mowa w ustawie o systemie ubezpieczeń społecznych, jako osoby wykonującej pracę na podstawie umowy zlecenia u płatnika składek, jest prawidłowa.

Ubezpieczona nie jest zatem adresatem normy wskazanej w art. 5 ust. 2 ustawy systemowej.

W związku z powyższym, Sąd w oparciu o treść art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie orzekając, jak w punkcie 1 sentencji wyroku.

W przedmiocie kosztów procesu Sąd orzekł w punkcie 2 sentencji wyroku na podstawie art. 98 k.p.c. w zw. z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych /t.j. Dz. U. z 2018 r., poz. 265 z późn. zm./ zasadzając od (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Ł. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddziału w Ł. kwotę 180,00 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się wyroku tytułem kosztów zastępstwa procesowego.

Jednocześnie, w punktach 3 i 4 sentencji wyroku Sąd przyznał adw. B. P. pełniącemu obowiązki kuratora nieznanej z miejsca pobytu ubezpieczonej D. V. wynagrodzenie w kwocie 72 zł stosownie do przepisów rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 marca 2018 roku w sprawie określenia wysokości wynagrodzenia i zwrotu wydatków

poniesionych przez kuratorów ustanowionych dla strony w sprawie cywilnej /Dz.U. z 2018 r. poz. 536/ przejmując koszty wynagrodzenia kuratora w tym zakresie na rachunek Skarbu Państwa.

Wysokość wynagrodzenia kuratora Sąd ustalił stosownie do § 1 ust. 1 cyt. rozporządzenia, zgodnie z którym wysokość wynagrodzenia kuratora ustanowionego dla strony w sprawie cywilnej, zwanego dalej „kuratorem”, ustala się w kwocie nieprzekraczającej 40% stawek minimalnych za czynności adwokackie określonych w przepisach wykonawczych wydanych na podstawie art. 16 ust. 3 ustawy z dnia 26 maja 1982 roku - Prawo o adwokaturze [Dz. U z 2020r. poz. 1651] , a w przypadku, gdy kuratorem jest adwokat – w kwocie nieprzekraczającej 40% stawek minimalnych za czynności adwokatów, określonych w przepisach wykonawczych wydanych na podstawie art. 22⁵ ust. 3 ustawy z dnia 26 maja 1982 roku - Prawo o adwokaturze [Dz. U z 2020r. poz. 1651], w obu przypadkach nie mniej niż 60 zł.

I.S.